

[Niels Helveg Petersen]

drog til at skabe en unødige ringe debat, at man tog sit udgangspunkt i tekster, som var af teknisk-juridisk art.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til markedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 21:

Forespørgsel til landbrugsministeren:

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om den fremtidige struktur i landbruget?«

Af Ove Jensen (FP), Dohrmann (FP), Pia Kjærsgaard (FP) og Poulsgaard (FP).

(Forespørgslen anmeldt 15/1 86. Fremme af forespørgslen vedtaget 21/1 86).

Begrundelse

Ove Jensen (FP):

Siden folketinget i 1973 begyndte sin straffeekspedition mod den indtil da frie danske bonde ved at pålægge ham helt urimelige restriktionsbyrder om bopælspligt, hovederhvervskrav og meget andet, er der sket en katastrofalt dårlig udvikling i landbruget.

I dag er situationen den, at landmændene sidder forarmede på deres gårde, hvis de da ikke allerede har måttet forlade dem på grund af en tvangsauktion. De fleste er samtidig slidt op af det hårde arbejde, og på grund af de dårlige fremtidsudsigter og udsigten til en ny byge af restriktioner er det i dag umuligt for landmanden at få en medhjælper, fordi de veluddannede, dygtige unge landmænd for længst har set skriften på væggen og er gået over i et andet erhverv. Det er meget kort fortalt, hvad folketinget har fået ud af aldrig at forsømme en lejlig-

hed til at pålægge landbruget nye restriktionsbyrder.

I de sidste år har der været talt om, at disse restriktionsbyrder nu skulle lettes. Man har nedsat landbokommissioner, der er kommet med betænkninger osv., men hvad er resultatet blevet? Folketinget har fortsat sit felttog imod landbruget. Nye stramninger i landbrugsloven, nye udgiftskrævende miljøinvesteringer, nye bestemmelser om, hvor mange dyr landmanden må have på hver tønde land jord, samtidig med at landmanden bliver forhindret i at købe den nødvendige tillægsjord til det antal dyr, han har.

Hvad er landbrugsministerens råd til de landmænd, der ikke kan skaffe en medhjælper til at passe sin besætning og samtidig skal i gang med miljøinvesteringer i hundredtusindkronersklassen? Skal han hurtigst muligt få sendt sine dyr på slagteriet og nøjes med planteavl fremover? Eller hvad vil landbrugsministren råde landmændene til at gøre? Og hvad vil landbrugsministeren gøre for at få de unge til at interessere sig for landbruget igen?

Jeg kunne tænke mig, at landbrugsministeren vil henvise til sit nye forslag om ændring af landbrugsloven, men den går ikke, hr. minister. Landbruget er blevet ødelagt af restriktioner, og landbruget kan selvfølgelig ikke reddes ved, at man indfører nye restriktioner. Kan landbrugsministeren blive ved med at tolerere, at den ene besætning efter den anden bliver slagtet, eller er landbrugsministeren tilfreds med at gå over i historien som den landbrugsminister, der sad ved roret, mens et folketingsflertal endeligt og definitivt udslettede dansk landbrug?

Besvarelse

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Hr. Ove Jensen har jo på sit partis vegne stillet mange spørgsmål til mig, og jeg skal forsøge at besvare dem nogenlunde i det indlæg, jeg nu kommer med, men før jeg begynder at besvare spørgsmålet om, hvilke oplysninger jeg kan give om fremtidig struktur i landbruget, vil jeg lige give et historisk tilbageblik over, hvilken udvikling der egentlig er sket i den sidste tid.

Hvad var antallet af landbrugsejendomme i Danmark i 1960? Da havde vi 190.000 noterede landbrugsejendomme, og i flere år

[Landbrugsministeren]

faldt antallet af landbrugsejendomme med ca. 1 pct. pr. år, så det nu er nede på ca. 145.000 noterede landbrugsejendomme.

Man kan også se noget andet interessant i statistikken: at antallet af landbrugsbedrifter på over ½ ha udgjorde 195.000 i 1960; de er faldet med godt 3 pct. pr. år, og der er nu godt 90.000 landbrugsejendomme af den størrelse.

En anden ting, det er interessant at lægge mærke til, er antallet af heltidsbedrifter. Op i 1970erne, helt op til 1980erne skete der ikke de store ændringer i antallet af heltidsbedrifter, men fra sidst i 1970erne tager det pludselig fart, og i de sidste tre år er antallet af heltidsbedrifter faldet med ca. 5 pct. pr. år.

Der er også en anden måde, man kan anskue det på. Helt op til slutningen af 1970erne sker der praktisk talt ingen nedgang i antallet af ejendomme fra 0-10 ha og 10-20 ha, men i 1980erne begynder det virkelig at skifte karakter, og i dag er antallet faldet til cirka halvdelen af, hvad det var tidligere; det er gået voldsomt stærkt med disse ejendommers antal, og det er vel et led i den strukturudvikling, som har flere årsager.

Hvad er egentlig årsagen til den strukturudvikling, der sker i landbruget? Der er mange faktorer, der spiller ind. Produktionsøkonomien er en væsentlig faktor. Hvis man ikke kan få produktionsøkonomi i den bestemte størrelse, så forsvinder størrelsen, medmindre man kan få anden produktion. Det har vi set i mange tilfælde, vi kan bare se på antallet af kvægbesætninger og antallet af køer pr. besætning. Det viser også, at man i dag ikke normalt kan have en familieindkomst med en besætning på 20 køer. Derfor får vi en koncentration af kvægbesætninger på 50-60 køer; det er efterhånden det almindelige.

Det næste er den teknologiske udvikling. Det, vi kalder produktivitetstigninger, er medvirkende til, at man af forskellige grunde får den teknologiske udvikling ind, og det medfører igen, at produktiviteten stiger, og derfor skal der være færre ejendomme, større areal, større kapital osv.

De andre ting, der influerer kraftigt på landbrugets struktur, er skattereglerne og renteniveaet.

Sammen kan man sige, at det, der har indflydelse på vores struktur, er EFs landbrugspolitik. Det afhænger af EFs landbrugspoli-

tik, hvilken struktur vi får her i dette land – måske mere, end vi i og for sig tænker på. Hr. Ove Jensen spurgte: hvad vil ministeren råde os til? Skal man sælge sine kreaturer? Ja, én ting kan jeg sige: vi har i EF en mælkekvoteordning, der selvfølgelig begrænser, hvor meget mælk vi kan producere i Europa og i Danmark også. Hvis strukturerne skal tilpasses hinanden, er det klart, at der går nogle kvægbesætninger ud, og at kvæget skal koncentreres på færre ejendomme. Vi kan altså sige, at vi ikke kan øge mælkeproduktionen i Danmark i hvert fald de første år, måske de første 5-10 år.

Den anden mulighed er – forudsat at det bliver et ja til EF-pakken, for hvis det bliver nej til EF-pakken, ved man ikke, hvad konsekvenserne er – at udvide produktionen på svineområdet. Jeg tror stadig væk, vi kan komme op på 20 millioner svin til slagtning, og jeg tror også, der bliver marked for dem, hvis økonomien i Danmark føres på fornuftig vis.

Derfor kan jeg sige, at strukturudviklingen vil være påvirket af disse ting. Det er vanskeligt at sige på nuværende tidspunkt, hvordan budgetproblemerne i EFs landbrugspolitik vil influere på vores struktur. Det er svært at svare på, hvordan en kornproduktion vil udvikle sig, hvis vi får en hel stabilisering eller måske en mindre nedsættelse af kornprisen. Det er svært for nogen at sige, hvilke konsekvenser det får. I første omgang kan man tænke sig, det vil skabe billigere råstoffer til den animalske produktion. Dette kan være en gevinst, forudsat at vi kan blive af med den animalske produktion i takt med stigningsmulighederne, fordi vi får billigere korn. Det er en af de ting, vi ikke kan sige noget som helst om.

Det næste, der kan få indflydelse, er, hvilken politik EF vil føre med hensyn til at få etableret andre produktioner, om man vil kunne få gennemført en større proteinproduktion. Det kan også medføre en strukturtilpasning i Danmark, som vi ikke rigtig kan overse. For hvis vi får vegetabilsk produktion, skal det forudsættes, at den vegetabilske produktion er mere rentabel end den animalske.

Blandt de forskellige fremskrivninger, der foreligger, vil jeg nævne den, statens jordbrugsøkonomiske institut i 1985 har forsøgt at udarbejde frem til 1995. Der siger man, at

[Landbrugsministeren]

antallet af bedrifter vil falde fra godt 90.000 til ca. 70.000. Hvis man går ud fra, hvad der hidtil er foregået, og medregner de faktorer, der kan påvirke, synes det at være relativt sandsynligt. Jeg sagde før, at man også regner med, at slagtningsantallet stiger fra 15 millioner til henved 20 millioner, og det tror jeg også er sandsynligt, hvis vi kan få det i takt med de markedsudvidelser, der er mulige, og hvis vi ikke bliver ramt af det, vi blev ramt af for nogle år siden, nemlig mund og klovsyge og den slags, som kan kuldaste alle disse prognoser. Det er også fremregnet af jordbrugsøkonomisk institut, at antallet af svinebesætninger vil falde fra ca. 50.000 til ca. 20.000. Det er en udvikling, der er dikteret af den teknologiske udvikling, at antallet af svinebesætninger går ned. Det samme gælder kvægbesætninger; de regner også med, at antallet af kvægbesætninger vil falde fra 35.000 til 20.000.

Alt dette er fremskrivninger og prognoser, og prognosemagere kan være heldige, og de kan være uheldige; nogen kan sige, at de ved at slå plad og krone måske kommer til samme resultat. Jeg tror ikke, man skal lægge mere i det, end at det er en mulighed, man ikke kan se bort fra, at det vil gå sådan på baggrund af de erfaringer, vi har haft indtil nu.

Så er spørgsmålet, hvad vi kan påvirke med. Der har vi, som jeg sagde, skattelovene, og vi har den økonomiske politik. Hvis renten falder, vil der være mulighed for større investeringer i landbrugsbedrifterne, men det kan medføre, at priserne på landbrugsejendomme stiger. Man kan ikke se bort fra, at det kan blive konsekvensen, fordi der er sammenhæng i økonomien. Det kan også ske, at vi laver nogle skatteregler, som er uhensigtsmæssige for landbruget, det har vi set. Jeg giver hr. Ove Jensen noget ret i, at forskellige folketingsflertal ikke har været sådan særlig villige til i løbet af de sidste 10-20 år at se på, hvad landbruget havde behov for. Men jeg tror nok, at de, der har lavet de lovgivninger i sin tid, mente, at det, de gjorde, var rigtigt. Jeg kan bare nævne en inkonsekvens som f.eks. landbrugsstuehuset. Det er en struktur, som vil ændre sig, men vi er glade for det landbrugslandskab, vi har. Vi sætter pris på de stuehuse, der tjente et vældigt formål i begyndelsen af århundredet, med stor familie og med mandskab på går-

den. Disse stuehuse er dyre, de fleste er bygget omkring slutningen af forrige århundrede og i begyndelsen af dette århundrede. De er dyre at vedligeholde og dyre at bo i. Ikke desto mindre fandt et folketingsflertal ud af, at vi skulle have ligestilling. Så gjorde man dem til parcelhuse og godkendte kun begrænsede vedligeholdelsesomkostninger. Man anerkendte ikke, at det var en driftsenhed, nu var det parcelhuse. Men der er den forskel, at man ikke har bopælspligt i et parcelhus, et stuehus har man bopælspligt i. Resultatet er, at kulturværdier, som vi er tilfredse med, nu bliver nedbrudt, fordi man nu ikke kan tillade sig den luksus det i og for sig er at vedligeholde et gammelt stuehus, som er vanskeligere at vedligeholde end et parcelhus, der er bygget for tyve år siden. Det er inkonsekvenser i vores lovgivning, som kan påvirke vores strukturer i uheldig retning. Jeg vil dog ikke undlade også at sige, at landbrugseksporten trods denne strukturudvikling har været ca. 30 pct. af den samlede eksport. Til trods for at man har afgivet en masse mandskab i primærbedrifterne, og at antallet af ejendomme er gået ned, har man dog stadig væk holdt ca. 30 pct. af eksporten. Og hvis man udregner nettovalutaindtjeningen, vil man se, at det er formidable resultater, dette landbrug har opnået.

Beskæftigelsesmæssigt ved vi også hvilken virkning det har; omkring 200.000 personer er stadig væk beskæftiget i landbrugssektoren. Derfor tror jeg, folketinget skal være opmærksom på – og det tror jeg også det vil være – at landbrugserhvervet skal have sådanne vilkår, at det stadig væk kan udgøre en væsentlig del af samfundsøkonomien.

Vore styringsmekanismer er bl.a. en landbrugslov, som vi nu skal til at ændre med de foreliggende forslag til en landbrugslov, som skal forsøge at tilpasse strukturerne efter den udvikling, vi har haft, og den, vi kan forudsæ. Jeg vil her bare sige, at forslaget om, at alle ejendomme under 15 ha skal kunne forhandles frit, er en liberalisering i forhold til det nuværende, som jeg synes vi skal hilse med tilfredshed. Resten bliver et problem om vores arrondering og vores struktur, og jeg synes, der er det positive i vores lovforslag, at vi nu erkender, at arronderingen er blevet dårligere de sidste ti år, end den var tidligere. Vi har altid pralet med, at vi i Danmark havde den bedste arrondering i forhold til de

[Landbrugsministeren]

fleste lande i Europa. Derfor synes jeg, det er rigtigt, at vi nu prøver, om vi kan styre udviklingen for de heltidsbedrifter, som af forskellige produktionsmæssige og miljømæssige årsager må have mere jordtilliggende, således at jordbrugskommissioner og jordlovsmyndigheder kan forbedre arronderingen, og således at helhedsbedrifterne bliver effektive og konkurrencedygtige, samtidig med at vi får en anvendelse for de landbrugsejendomme, der bliver deltidsbedrifter, men stadig af miljømæssige og kulturelle grunde kan præge landskabet og kulturen i dette land.

Med disse ord vil jeg sige, at jeg tror, landbrugsministeren, regeringen og folketinget er parat til at yde deres indsats, således at vi kan imødegå de strukturproblemer, der vitterlig er, og som jeg håber vi kan løse.

Forhandling

Ove Jensen (FP):

Jeg takker landbrugsministeren for svaret. Landbrugsministeren kom jo vidt omkring uden dog at komme særlig ind på det specielle problem, jeg rejste, at det var de mange restriktioner, vi har påført landbruget, der var den væsentligste årsag til, at det er gået så dårligt i landbruget, som det nu engang er.

På mit spørgsmål om, hvad landbrugsministerens råd skulle være til de landmænd, der ikke kunne få deres besætninger passet og ikke kunne få den jord, der var nødvendig til at have dem på, svarede landbrugsministeren, at der skulle sættes nogle besætninger ud i EF. Det er selvfølgelig også et svar at give, men det står vel ingen steder skrevet, at det absolut er her i Danmark, disse besætninger skal sættes ud. Men det har jo desværre været sådan, at man har øget kvægproduktionen i de andre EF-lande, siden vi kom med i EF, fordi man her i Danmark har tillæggeligt landbrugspolitikken således, at det ikke har været muligt for de danske landmænd at øge deres kvægproduktion. Det har de andre naturligvis set, og de har så foretaget den udvidelse, der er nødvendig, i særdeleshed i Holland, og det har sviyet til os bagefter, når vi skulle fordele mælkekvoten. Det er altså ikke nogen særlig klog politik, vi har ført dér fra dansk side.

Landbrugsministeren var endvidere inde på, hvordan vi ellers kan påvirke strukturen i landbruget, og det er jo helt rigtigt, som landbrugsministeren nævnte, at der er tale om skatter, om renter og om de fremtidige EF-betingelser. I den forbindelse vil jeg gerne spørge landbrugsministeren, hvad regeringen vil gøre for at lette landbrugets beskatningsforhold.

Nu har man jo aftalt en skattereform, og en af de ting, som er til stor gene for mange landmænd, hvis de har en stor og urentabel bedrift, er formueskatten. Selv om de ingen indkomst har, kan de meget let komme af med en stor formueskat, fordi de har en stor og urentabel gård, hvor der er bundet en masse penge i jord og bygninger.

Hvorfor har regeringen og i særdeleshed landbrugsministeren ikke gjort en indsats for at få gjort noget ved dette forhold, da man nu havde hele beskatningsgrundlaget oppe til drøftelse? Men det er vel ikke for sent endnu, for skattereformen indeholder jo ingen aftale om formueskatten, og derfor må det vel være naturligt, at landbrugsministeren og regeringen i det hele taget tager fat i dette forhold. For fremskridtspartiets vedkommende er vi indstillet på at være med til at afskaffe formueskatten, og vi er også indstillet på at være med til at mildne den og føre den tilbage til de regler, der var, før de sidste stramninger blev foretaget, men hvis regeringen kan skaffe et flertal, er vi altså villige til at være med til at afskaffe formueskatten.

Medens vi er ved skatter, vil jeg nævne landbrugets jordskatter, som også er en meget alvorlig ting. Dem vil vi i fremskridtspartiet også være med til at afskaffe. Vi finder det helt urimeligt, at man lægger særskatter på et erhverv, der i forvejen har store økonomiske vanskeligheder. Derfor er vi også her villige til at være med til at foretage en ændring, hvis regeringen i øvrigt er det.

Men som sagt betragter vi det som noget meget væsentligt at få fjernet alle de restriktioner, der er i landbrugsloven. For som nævnt i mit første indlæg har vi altså den opfattelse, at de har et meget stort ansvar for den uheldige udvikling, der er sket i landbruget. Man kan bare følge udviklingen; landbrugets vanskeligheder begyndte, samtidig med at man indførte disse restriktioner i 1973. Hver gang man skærpede dem, gik det endnu dårligere. De to linjer følges ganske

[Ove Jensen]

nøjagtigt ad. Landbrugsministeren ryster på hovedet, men sådan er det altså; det er en kending. Jeg vil da medgive, at der også har været andre årsager, men restriktionerne har en meget stor del af skylden for, at det er gået så dårligt. Fremskridtspartiet mener, at alle de restriktioner, man har indført i form af bopælspligt, hovederhvervskrav, uddannelseskrav, forbud mod sammenlægning, og hvad man i øvrigt igennem tiden har fået vedtaget, skulle afskaffes, således at landbruget igen kunne blive et frit erhverv, befriet for de snærende bånd, som alle disse restriktioner har medført, således at vi igen kan få en sund og naturlig udvikling inden for landbruget.

Fremskridtspartiet vil også ligestille landbruget med det øvrige erhvervsliv, forstået således, at der ikke bare skal være fri etableringsret, men at det også skal være muligt for et aktie- eller anpartsselskab at eje og drive et landbrug. Hvorfor skal en landmand, hvis han i øvrigt mener, at det ville være en fordel for ham at eje og drive sit landbrug i selskabsform, ikke have den mulighed? Det kan da kun være folketingets ulyksalige trang til aldrig at forsømme en lejlighed til at gribe forstyrrende ind i landmændenes frie dispositionsret, der er skyld i noget sådant. For selv om landmanden fik den mulighed, er det jo ikke sådan, at alle landmænd ville gå over til selskabsdrift. Der ville være nogle få, som af forskellige grunde kunne se deres fordel herved, og hvorfor pokker skulle de ikke have den mulighed, lige så vel som alle andre i erhvervslivet har det? Det mener vi altså man også skulle indføje.

Til dem, som måtte være uenige med mig i disse synspunkter – og dem er der sikkert en del af – vil jeg sige, at det, jeg her gør mig til talsmand for, ikke er, at landbruget skal have særrettigheder – overhovedet ikke – det, jeg her har givet udtryk for, er alene et ønske om at ligestille landbruget med det øvrige erhvervsliv, med alle andre erhvervsgrupper med hensyn til etablering og med hensyn til beskatning, altså en total ligestilling af landbruget med alle andre erhverv.

Det er fremskridtspartiets bestemte opfattelse, at landbruget kun ved en sådan ligestilling igen kan blive et frit erhverv, der kan klare sig uden alle de former for tilskud, som man har givet igennem årene, og som har

virket nedbrydende på landmændenes selvrespekt.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

For at være helt sikker på, hvad der menes med »selskabsform« vil jeg gerne sige følgende: hr. Ove Jensen sagde, at landmanden selv måtte afgøre, om han ville drive sit landbrug i selskabsform, og for ikke at få videre diskussion om det, vil jeg gerne spørge, om det er sådan, at alle mulige selskaber så skal have mulighed for at købe landbrug, altså hvad enten det er A. P. Møller, ØK, et finansieringsselskab, et selskab under Kirsten Stallknecht, eller hvad det nu kan være.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Efter fremskridtspartiets opfattelse er svaret ja. Alle bør principielt have adgang til at købe et landbrug, hvad enten det er ØK eller hr. Arne Bjerregaard. Jeg er da udmærket klar over, hvor hr. Arne Bjerregaard vil hen: han mener, det ville være farligt for udviklingen, fordi landbruget ville blive købt op af disse selskaber. Den tror jeg overhovedet ikke på. Det at eje og drive et landbrug er besværligt og er en dårlig forretning. Det vil sådanne selskaber overhovedet ikke røre ved med en ildtang. Så den frygt kan hr. Arne Bjerregaard nu godt spare sig.

Men hvis det er den frygt, man har, kunne man sagtens imødegå det på andre måder. Det synes vi ikke i fremskridtspartiet ville være en god idé, men der er jo ikke spor til hinder for, at man kunne gøre det muligt at eje og drive et landbrug i selskabsform, samtidig med at der var en eller anden restriktion om, at den pågældende skulle være uddannet inden for landbrug, altså noget i lighed med det, man har nu. Det mener vi altså ikke er ønskværdigt, men det var der ikke spor til hinder for at komme ind på, hvis man har sådanne betænkeligheder, som hr. Arne Bjerregaard har.

Bjørn Westh (S):

Jeg forstod egentlig, at forespørgslen var fremsat for at fremprovokere et lovforslag vedrørende landbrugslovene, og da det nu er kommet, troede jeg faktisk, at forespørgslen

[Bjørn Westh]

ville være overflødig, men jeg kunne forstå, at fremskridtspartiet gerne vil fremhæve, at de gerne vil arbejde for at afskaffe alt. Så kunne man måske sige, at de kunne begynde med at afskaffe partiet, men det er vist for meget at forlange.

Men vi skal så sige et par ord under denne debat, selv om den egentlige strukturdebat vel må komme under behandlingen af landbrugsministerens lovforslag om landbrugsloven og i udvalget.

Socialdemokratiet ønsker sig en struktur, der sikrer, at vi har både en god og en stor landbrugsproduktion herhjemme, og vi ønsker, at denne produktion skal foregå på en sådan måde, at man kan sige, der er vækst på naturens vilkår. Det mener jeg også at landbrugsministeren er inde på i sit strategioplæg, som vi i øvrigt gerne vil have debatteret mere og lidt mere konkretiseret, men vi er ikke i tvivl om, at der deri bl.a. ligger, at vi skal være opmærksom på forbedrede sædskifter, andre afgrøder osv.

Familiebrug og andelsbrug er efter vor mening den bedst egnede form til at sikre den produktion, vi ønsker. Vi vil gerne have mange landbrug af varieret størrelse, og vi er imod koncentration af jord på få hænder. Vi ser i øvrigt også gerne en større spredning af husdyrproduktionen, ikke mindst hvis vi skal op på de 20 millioner grise, som landbrugsministeren nævnte, og det vil jeg gerne have at vi kom op på, men så tror jeg også, det ville være en fordel at få en mere spredt produktion.

En af betingelserne for at kunne fastholde og forbedre den struktur, vi har i landbruget, er, at der er tilstrækkelig mange landmænd, der har lyst til at drive landbrugsejendomme, og her er det et stort spørgsmål, om arbejdsvilkårene i landbruget for de ansatte er tilstrækkelig attraktive til, at man kan tiltrække de unge.

Men det er også vigtigt at se på situationen for de unge, når de skal etablere sig som selvstændige, og dér mener vi at det er vigtigt at fastholde det princip, som altid har været det afgørende for socialdemokratiet, at det er dem, der er uddannet til at være landmænd, og som skal leve af at drive landbrug, gartneri, skovbrug m.v., der skal have første ret til at købe landbrug og landbrugsjord, og at de skal have første ret til at købe til priser, der er produktionsøkonomisk betingede, og

som ikke er betingede af herlighedsværdier og andre forhold.

De ejendomsprisstigninger, vi ser i øjeblikket, synes vi er meget bekymrende, og jeg mener i modsætning til hr. Ove Jensen, at de voldsomme ejendomsprisstigninger, vi så i 1970'erne, var en af baggrundene for den krise, vi fik senere med mange tvangsauktioner, fordi de medførte, at nogle kom i gang på for dyre ejendomme og andre belånte sig på nogle værdier, der ikke eksisterede, viste det sig senere hen.

For at forbedre den landbrugsstruktur, vi har, mener vi, at det er vigtigt at effektivisere jordfordelingsarbejdet. Jeg tror, det er et meget vigtigere punkt, end vi har gjort det til hidtil, og at vi bør tage det seriøst op, hvordan vi kan gøre det bedre. Det kunne f.eks. ske ved, at jordfonden fik mulighed for at gå mere aktivt ind og købe nogle ejendomme, der kunne være et godt udgangspunkt for en jordfordeling. Jordfordeling betyder store produktionsøkonomiske fordele for landmanden. Det giver bedre mulighed for at lave harmoniske brug og dermed tilgodese miljøet, og jeg finder, at dette er et af de punkter, hvor vi virkelig kunne gøre noget. Jeg er enig i, at arronderingen er blevet dårligere i de senere år; på grund af de mange sammenlægninger er antallet af lodder pr. ejendom blevet større.

Jeg synes også, det er vigtigt at understrege, at vi, når vi drøfter struktur, fortsat er tilhængere af landbrugspligt, der skal sikre mod fjerneje, og vi finder det derfor afgørende at fastholde bopælspligten, og at landbrugspligten også gælder den jord, der ikke umiddelbart er velegnet til landbrugsdrift, netop for at sike mod fjerneje.

Jeg vil også benytte lejligheden til at sige, at EF's landbrugsordninger, der sikrer adgang til et stort marked, er afgørende for dansk landbrug, og det er da heller ikke det, man skal tage stilling til, når man skal tage stilling til Den europæiske Fællesakt.

Der kunne omtales flere ting i denne forbindelse. Jeg mener, at vi skal have den egentlige drøftelse af strukturforholdene i landbrugsudvalget, og jeg vil derfor indskænke mig til disse bemærkninger her.

Rønholt (KF):

[Rønholt]

Firkloverregeringens tredje år var økonomisk set et godt år for dansk landbrug. Baggrunden herfor var dels en stor høst i 1984, dels og ikke mindst regeringens genopretningspolitik. Mens bruttoindtægten i landbruget i 1984 steg med knap 40 pct., betød den fortsat lavere rente i kombination med den i folketingssamlingen 1983-84 gennemførte lov om rentesaneringsydelse, at den gennemsnitlige nettoindtægt for landbrugsbedrifterne fordobledes.

Denne linje ser ud til at fortsætte i høståret 1985-86. Samtidig er egenkapitaludviklingen for andet år i træk positiv både på baggrund af højere realværdier og på baggrund af, at indtjeningen giver mulighed for konsolidering.

Når dette kan finde sted i en periode, hvor EFs landbrugspriser har været fastfrosset, er forklaringen en helt bevidst konkurrenceforbedrende politik, som navnlig viser sig for de eksportorienterede erhverv. Landmandens evne til at bruge teknologiske fremskridt til effektivisering af produktionen har en medvirkende forklaring på den bedre indkomstudvikling.

Har regeringens politik således hjulpet landbruget, har landbruget imidlertid også ydet et væsentligt bidrag til genopretningen af dansk økonomi. Det er værd at bemærke, at eksportfremgangen især er sket på nyopdyrkede markeder. Eksporten til tredjelande som f.eks. USA og Japan steg markant og udgør i dag cirka halvdelen af den samlede danske landbrugseksport.

I lyset af den seneste debat om betydningen af Danmarks medlemskab af EF er det nødvendigt at understrege, at denne eksportfremgang ikke havde kunnet finde sted i et Danmark uden for EF. I betænkningen »En fremtidig landbrugspolitik« fra november 1983 peges der på behovet for en forbedring af landmændenes konsolideringsmuligheder, og at landmænd får samme skattemæssige vilkår som andre fremstillingserhverv. Regeringen har levet op til begge krav, idet en vedtagelse af skattereformen netop levner landmænd mulighed for at lade en del af indtjeningen beskattes lempeligere, dersom kapitalen indestår i virksomheden.

De store strukturændringer i landbruget med en række bedrifter, der ekspanderer, og andre, der indskrænker, medfører betydelige tilpasningsproblemer i den bestående land-

brugssektor. En fortsættelse af det glidende generationsskifte vil løse en række væsentlige arbejdsmæssige og finansielle problemer. Kombinationen af selveje og forpagtning ved tilforpagtning af jord fra bedrifter under afvikling har også medvirket til at løse en række væsentlige tilpasningsproblemer.

Strukturudviklingen har imidlertid nået et stadium, hvor der er opstået et betydeligt behov for ændret jordfordeling til gavn for heltidsbedrifternes arrondering og til sikring af tilstrækkeligt arealunderlag for husdyrproducenter, men også for at gøre det muligt for landmænd at leve op til de miljøkrav, folkettinget har vedtaget.

Derfor: vil samfundet stadig fastholde ønsket om et konkurrencedygtigt landbrug, der i samme målestok som i dag bidrager til løsning af de samfundsøkonomiske problemer med en nettovalutaindtjening på over 30 mia kr., må landbrugspolitikken tilrettelægges på en sådan måde, at heltidsbrugene får udviklingsmuligheder. Det bør endvidere ske på vilkår, der fastholder selvejet som en dominerende ejerform.

Det fremgår også af landbrugskommissionens første delbetænkning. Betænkningen peger også på andre hensyn, og jeg citerer:

»Endvidere bør landbrugslovens målsætning ikke kun omfatte hensyntagen til landbrugerhvervet og landbrugsbedrifterne i snæver forstand, men også til den samlede livskvalitet, beskæftigelses- og udfoldelsesmulighederne i landdistrikterne og landsbyerne samt til det omgivende miljø. Erfaringerne med 1978-loven viser, at fastholdelsen af en for enstrøget målsætning ikke er realistisk.

Det er kommissionens vurdering, at der ud fra beskæftigelsesmæssige, valutamæssige og andre synspunkter fortsat vil være behov for en sektor af konkurrencedygtige og selvhjulpne jordbrugsvirksomheder. En fortsat udvikling i retning af stærk specialisering af produktionen er sandsynlig, f.eks. må det forventes, at der inden for svineproduktionen vil ske en koncentration, således at måske 80 pct. af produktionen finder sted på 20 pct. af bedrifterne.«

Videre hedder det:

»Landbrugsloven bør derfor give mulighed for at opretholde og udvikle jordbrugsbedrifter, der kan være grundlag for ejerens og familiens arbejdsindsats, som kan sikre en rimelig indtjening, og som i tilstrækkeligt

[Rønholt]

omfang kan tjene som praktiske lærepladser for næste generation af jordbrugere.

Loven må endvidere og i større omfang end den gældende landbrugslov indeholde de nødvendige tilpasningsmuligheder, således at heltidsbedrifterne kan udvikle sig i takt med de udfordringer, jordbrugserhvervet vil blive stillet over for i fremtiden. Det er herved vigtigt, at loven sikrer disse bedrifters mulighed for at forøge deres produktionsgrundlag.«

Det er klare formuleringer, som det konservative folkeparti fuldt ud kan tilslutte sig. Når det så fremgår af betænkningen, at både landbo- og husmandsforeningerne har været repræsenteret i kommissionen, skulle alle forudsætninger være til stede for at formulere en hensigtsmæssig landbrugspolitik og dermed også en landbrugslov, der kan leve op til målsætningerne i nogle år fremover.

De udviklingstendenser, som fremgår af statistisk materiale, peger i retning af færre, men større landbrug. Det er der ikke noget mærkeligt i, det er en udvikling, også alle andre erhverv er undergået. Den teknologiske udvikling samt brugen af gensplejsning, mikrobiologi og andre forskningsmæssige landvindinger gør det muligt stedse at hæve produktionen og på den måde sænke prisen pr. produceret enhed til gavn for forbrugerne.

Effekten af produktivitetsstigningen bliver således lavere priser til konsumenterne. Dette er dog ikke noget særkende for landbruget, idet produktivitsfremskridt i samfundet generelt resulterer i lavere varepriser. Denne udvikling kan ikke standses, medmindre erhvervet sætter noget af sin konkurrenceevne over styr.

Det konservative folkeparti finder ikke, at denne udvikling bør bremses, så længe miljøpolitiske og etiske krav opfyldes. Vi finder det vigtigt, at landbruget genvinder sin internationale konkurrenceevne, at landbruget kan blive selvhjulpent, at landbruget betragtes som alle andre fremstillingserhverv, der drives på forretningsmæssige principper.

Hensynet til det, der benævnes et ikke-bæredygtigt bedrifts- eller deltidslandbrug, sammen med hensynet til, at landdistrikterne ikke affolkes yderligere, bør ikke stride mod hensynet til de bedrifter, der sætter på at udvikle heltidsbedrifter, der kan være rammen om en families arbejdsplads. Familiebrug bør ikke defineres så stramt, at der ikke levnes

mulighed for at skabe arbejds- og uddannelsespladser for unge, der ønsker at gå ind i erhvervet. Hele erhvervets fremtid afhænger af de vilkår, vi tilbyder unge landmænd. Med en tilgang af unge landmænd på under 1.000 pr. år er det vigtigt, at der skabes praktiske uddannelsespladser, og at der skabes etablerings- og udviklingsmuligheder, der gør det muligt for erhvervets fremtidige udøvere at skabe indtjeningsvilkår og ikke mindst sociale vilkår, der kan ligestilles med den øvrige befolknings.

Det har tidligere være fremhævet, at en af årsagerne til de restriktive bestemmelser for erhvervelse af landbrugsejendomme var, at jord var en begrænset ressource og dermed ville være genstand for spekulation. Med de udsigter, der er for landbruget, ikke alene i Danmark, men også i de øvrige EF-lande og i USA, Canada med flere lande, er det ikke sandsynligt, at landbrugsjord vil være den begrænsende faktor. Hele diskussionen om EFs problem med overskudsproduktion og debatten herhjemme om anvendelse af et større areal af de såkaldte marginaljorder vil således bekræfte min antagelse.

Derimod er tilgangen af unge i dag den begrænsende faktor. Det er vigtigt, at landbrugsuddannelsen, herunder efteruddannelsen, tilrettelægges på en sådan måde, at samfundets miljøkrav kan forenes med fremtidens produktionsmetoder. På den måde undgår erhvervsudøvere også den til tider overdrevne kritik af den udøvelse, de af skiftende regeringer har været tilskyndet til.

Der er behov for at kunne etablere flere arbejdspladser i landdistrikterne for den del af landmændene, som ikke kan leve op til de fremtidige krav. Herunder bør man se på, om ikke man i endnu større udstrækning bør tillade etablering af andre former for virksomhed i landbrugsbygninger fra nedlagte landbrug eller i eksisterende landbrug.

Ligeledes er det positivt, at der nu åbnes større adgang for byfolk til at erhverve såvel hobby- som fritidslandbrug. Det er vigtigt, at der kan tilbydes samme sociale servicefunktioner til folk i landdistrikterne som i byområderne. Dette gøres ikke alene med et hybridnet. Et vist befolkningsunderlag er forudsætningen for undervisning, fritidsaktiviteter og dagligvareforsyninger. Tidligere tiders rigere kulturliv i landsbyerne genskabes ikke ved at etablere sovebyer i tilknytning til landsbyer-

[Rønholt]

ne, men kun ved at skabe et større udbud af lokale arbejdspladser. Kan ideologiske holdninger til alle disse spørgsmål dæmpes, vil det være muligt at lovgive, så der leves op til disse målsætninger.

Povl Brøndsted (V):

Landbruget forvalter det danske samfunds eneste råstof, nemlig den danske jord. Det er i samfundets interesse, at dette råstof udnyttes til gavn for hele samfundet, at det giver økonomisk afkast til den, der dyrker jorden, og at det behandles ordentligt, så det til stadighed bevarer sin værdi som agerjord. Samtidig er det af almen interesse, at hele udøvelsen af erhvervet foregår i en form, der tager hensyn til de herskende fysiske og etiske normer. At producere fødevarer er en tillidssag.

Gennem århundreder har dansk landbrug under variable former og vilkår løst denne opgave. Danmarks klima har altid været en udfordring ved såvel planteavl som husdyrbrug. Der er nogle, der påstår, at klimaet i virkeligheden forhindrer fødevarerproduktion på disse breddegrader, men det er en udfordring, der har krævet praktisk dygtighed, og viden. Det har også været nødvendigt gennem forskning og forsøg stadig at nå bedre resultater, og det har givet den erfaring og ekspertise, der har placeret dansk landbrug højt blandt verdens fødevarerproducenter. Samtidig har det været en styrkelse af dansk landbrug, at man har forstået at samarbejde om sine produktresultater, og at man har forstået at tilpasse disse samarbejdsformer og deres struktur til skiftende tider og skiftende krav.

Men det er nødvendigt netop med den status, som jorden har, at have en lovgivning, der fastlægger rammer for anvendelsen af jorden og strukturen i landbruget. Denne lovgivning må dels bygge på den eksisterende struktur, dels følge udviklingen og ikke alene have erhvervet, men helheden, hele samfundet, for øje.

Mindstekravet til en landbrugsejendom, der skal danne grundlag for et erhverv, må være en størrelse, der gør den til en arbejdsplads, der kan give en indtjening, der står i forhold til indsatsen. Derfor kan det blive noget meget variabelt: Kald det familiebrug, kald det en bæredygtig enhed, men der skal

være plads til alsidighed i dansk landbrug, så der er valgmuligheder. Man kan ikke sætte arealstørrelse på og sige, at den er den ideelle. Det afhænger af person og produktion.

Forskelligheden er også nødvendig, da der skal være lærepladser, og det forudsætter arbejdsvilkår, der trods naturafhængighed i rytmen er på linje med arbejdsvilkårene i andre lærepladser.

Der skal ikke sigtes mod nedlæggelser, men gives plads for en naturlig udnyttelse og en god jordarrondering. Der skal ikke være forbud mod store produktionsenheder, men tilsigtes balance i den enkelte enhed.

Industrielt landbrug, som vi i de senere år har set eksempler på, tror jeg ikke bliver det almindelige, men stadig væk undtagelsen.

Min nabo, en ung landmand med 150 søer, siger det på denne måde: flere landmænd vil også opdage, at det ikke gælder om at løbe stærkere, men om at få noget med, når man løber – med andre ord, få mere ud af det, vi har. Det tror jeg er indstillingen hos mange af de dygtige yngre landmænd. Den samme landmand med de 150 søer fortæller, at han i 1984–85 havde et regnskabsresultat på 170.000 kr., og han løber, men han har noget med, når han løber.

Det må også indgå i strukturlovgivningen, at landbrugsjorden til tider kan være et spekulationsobjekt, så priserne presses op. Det er et mål for lovgivningen at bevare selvejet, og det forudsætter en prisdæmpende adgangsrret til køb af landbrugsejendom.

Der skal også tages hensyn til det omgivende miljø. Det er ikke nok, at landmanden er sig bevidst som natur- og miljøbeskytter. Lovgivningen skal være så fleksibel, at der er en mulighed også for at få tillægsjord, så det passer til bedriften, når der er behov for det. Min nabo siger herom: landmanden er da ikke interesseret i at ødelægge den jord, han skal leve af. Også gødningsforbruget er dalende. Her på gården kontrollerer vi markerne to gange om ugen for at undgå unødvendig gødskning eller sprøjtning. Det er jo dér, vi skal tjene vore penge.

Denne bevidsthed er stor også hos de dygtige landmænd. Strukturpolitikken må ikke modarbejde den ansvarsbevidsthed, som landmanden selv har; det er uheldigt, hvis det føles, som om politikerne modarbejder den miljøfremmende indsats, der gøres af erhvervet selv.

[Povl Brøndsted]

Det er ikke tilstrækkeligt med et godt familieforhold på den enhed, der både er bosted og arbejdsplads for landbofamilien. Landdistrikterne skal gennem strukturlovgivningen sikres et befolkningsgrundlag, der giver mulighed for et lokalt fællesskab og en rimelig service af såvel privat som offentlig art. Den restriktive politik vil affolke det åbne land og efterlade et trist syn af forfaldne ødegårde. Uden andet befolkningsgrundlag kan den erhvervstilknyttede landbofamilie ikke være med i et folkeligt kulturelt fællesskab, og så kan bopælspligten næsten opleves som et stavnsbånd. Derfor må lovgivningen åbne mulighed for erhvervsfrihed med bibeholdelse af bopælspligt, landbrugspligt og dyrkningspligt i relation til bonitet og dyrkningsværd.

Selv om selvejet efter venstres mening fortsat skal være den primære ejerform, må lovgivningen ikke forhindre andre ejerformer. Er der ønsker om etablering af andelsbrug, skal betingelserne være til stede, og ejerne skal behandles på lige fod med andre efter loven.

En lovgivning på strukturuområdet vil blive en hårfin balance mellem frihed og styring, da forholdene er så forskellige og usammenlignelige fra sted til sted. Firkantede regler vil medføre urimelighed og uretfærdighed. Derfor må den strukturlovgivning, der skal danne ramme om landbrugserhvervets vigtigste forudsætning, landbrugsjorden, muliggøre en lokal vurdering af den specielle ejendomsstruktur på egnen.

Lovgivningen skal så vidt muligt undgå at indeholde for mange undtagelser og dispensationer. Det kan nok ikke helt undgås inden for en lovgivning, der skal fastlægge landbrugets struktur, men for venstre er det hovedsagen, at det er en ramme om en arbejdsplads og et familieliv, og at landdistrikterne er et sted, hvor der også kan leves et sundt samfundsliv.

Inger Harms (SF):

I bemærkningerne til lovforslag nr. L 122, forslag til lov om ændring af lov om landbrugsjendomme, har ministeren et afsnit om den forventede udvikling inden for landbruget.

Fra EFs side har vi fået fremsendt perspektiver for den fælles landbrugspolitik, og

endelig har vi her på det sidste modtaget et strategioplæg til en miljøvenlig landbrugsproduktion fra landbrugsministeriet.

Jeg synes, jeg skylder at sige, at der i alle tre tekster er tale om nye tanker, tanker, som SF i mange år har givet udtryk for, og som endelig så småt er begyndt at vinde indpas selv i landbrugsministeriet. Jeg tænker her f.eks. på erkendelsen af, at det specialiserede brug modsat et alsidigt brug har ført til miljømæssige koncentrationsproblemer, at det store forbrug af gødning, sprøjtemidler osv. har givet miljømæssige belastninger, samt at det fremfor alt ikke kun drejer sig om større og større produktion.

Strukturen i det danske landbrug er jo i høj grad baseret på den fælles EF-landbrugspolitik, som vi fra 1972 har deltaget i. Den centrale prisfastsættelse og det fælles EF-marked har været medvirkende til omlægningen fra kombinerede brug til stærkt specialiserede og mekaniserede enheder. Landmandens risiko ved ensidigt at satse på et enkelt produkt er blevet betydelig mindsket, når han er blevet garanteret afsætning samt faste købs- og salgspriser. Desuden har systemet ført til en vældig overproduktion, som giver en masse problemer i form af opbevaringsomkostninger, destruktion eller videresalg. Her er det, at oplægget fra EF i form af den såkaldte grøn bog tager fat på problemerne og præsenterer en række valgmuligheder for den fremtidige udvikling af den fælles landbrugspolitik.

Det er jo ikke længe siden, at de fleste partier her i salen vedtog en dagsorden, hvori man fastslog, at Danmark i de kommende år aktivt skal arbejde for en fastholdelse af principperne for den fælles landbrugspolitik. Det viser jo, at man heller ikke herhjemme har haft let ved at opgive de etablerede privilegier og slet ikke har villet erkende, at EFs landbrugspolitik var kørt helt af sporet. Men nu lader det til, at de fleste ansvarlige har erkendt, at EFs landbrugspolitik er ved at bryde sammen, så nu skal produktionen begrænses.

Her er det så, at SF mener, vi har chancen for at komme til at føre en landbrugspolitik, der prioriterer miljøet, øger kvaliteten af produkterne, forbedrer husdyrenes forhold og ikke mindst giver landmanden glæden tilbage ved arbejdet på gården.

[Inger Harms]

Alle taler om at bevare familiebrugene. Folk i byerne tænker tilbage på oplevelser i deres barndom, der har relation til sætninger som: »Der var så dejligt ude på landet«, eller »jeg er en simpel bondemand« osv. Men virkeligheden er i dag en helt anden. Der er vel ingen, der slås så meget mod isolation, som landmanden – det skulle da lige være de arbejdsløse.

Undersøgelser viser, at landbofamilier tit isolerer sig med deres problemer. Problemerne forbliver derfor uløste og kan udvikle sig og forhindre familien i at fungere tilfredsstillende i forhold til sig selv og samfundet. Der sker alt for mange meningsløse tvangsauktioner, og hver tvangsauktion rummer en menneskelig tragedie. Der er ofte en lang og nedslidende arbejdsdag for dem, der arbejder i landbruget. Antallet af arbejdsulykker inden for landbruget hører til de højeste inden for arbejdsmarkedet. Der sker en affolkning af landsbysamfundene, som ikke alene rammer landbrugene; også landsbyernes håndværkere og handlende har måttet lukke.

Årsagerne skal søges flere steder. En af dem er, at markedskræfterne, herunder de store selskaber, virker til fordel for de store landbrug. En anden er ejendomsprisernes eksplosion i 1970'erne, bl.a. som følge af de urealistiske forventninger til økonomien i landbruget. Sammen med den høje rente har disse omstændigheder bevirket, at der er blevet et misforhold mellem omkostninger og fortjeneste i familiebruget, og derfor er der i disse år mange bæredygtige brug, der overtages af veletablerede landmænd og lægges sammen med deres eget, fordi den veletablerede ofte kan dække de øgede omkostninger ind med sparet skat. Den mulighed har en nystartet landbruger ikke. Dertil kommer alle de tilfælde, hvor der er tale om leje af jord. Resultatet er imidlertid det samme: stadig flere aktive i landbruget og stadig flere industriprægede bedrifter.

Med den nye finansieringsreform for landbruget, som vel egentlig nu kan vedtages, har SF håbet at kunne hjælpe på nogle af disse forhold.

SFs bud på en anden strukturudvikling fremlagde vi allerede i 1980 i form af et forslag til en grundlæggende landbrugsreform. Denne reform, der bygger på en demokratisk jordbrugerfond, har der været redegjort for adskillige gange under debatter om landbru-

gets fremtidige struktur, så jeg skal derfor holde mig til, hvad SF vil pege på i den nuværende situation.

I forbindelse med en anden landbrugspolitik, hvor vi prioriterer de ting, jeg var inde på tidligere, vil vi anbefale, at man ser på andre styringsmetoder. Da det har vist sig svært at få indført lavere kornpriser, vil vi foreslå, at man ser på toprissystemet for korn samt kvoter, der er miljørigtige. Det er oplagt, at en kraftig begrænsning af brug af kunstgødning og bekæmpelsesmidler vil nedbringe produktionen.

Jeg synes egentlig godt, man kunne benytte lejligheden til nu at indføre afgifter på bekæmpelsesmidler og handelsgødning. Det vil helt i EFs ånd være medvirkende til at formindske overproduktionen.

Vi foreslår desuden, at Danmark støtter de tanker, der er fremme om, at man af miljøhensyn kan give særlig støtte. Jeg har bemærket – og er temmelig skuffet derover – at landbrugsorganisationernes svar på grønbogen er en videreførelse af den gamle linje. Man vil måske overveje medansvarsafgifter og satses så på, at bioteknologien kommer og redder resten, men jeg mener også at forstå, at man i de to store landbrugsorganisationer ikke er helt enige.

SF vil fremsætte forslag om økologiske forsøgsgårde, hvis grundlæggende opgaver skal være at følge, hvad der sker under omstillingen til økologisk drift i ressourceforbrug, miljøbelastning, afgrødeudbytter, husdyrs sundhedstilstand, den vilde flora og fauna, jordens fysiske og biologiske tilstand m.v. Formålet skal være at skabe et egnet forskningsmiljø, hvor den praktiske udvikling af økologiske jordbrugsmetoder kan finde sted i nært samarbejde med eksisterende institutioner inden for natur- og jordbrugsforskningen.

Vi mener, at der på længere sigt må en omfattende driftsomlægning til i landbruget og en holdningsændring i samfundet. Derfor er det vigtigt, at forskningen stimuleres til at vise os vejen henimod en landbrugsbedrift, der er bedre i overensstemmelse med naturens kredsløb, og som producerer andre og bedre landbrugsprodukter, f.eks. uden kemikalier og uden tilsætningsstoffer. Det eneste, der kan sikre en fortsat efterspørgsel til gode priser efter danske landbrugsprodukter, er

[Inger Harms]

sandsynligvis, at vi sadler om og gør det i tide.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg var meget glad for fru Inger Harms' positive omtale af EF og EFs landbrugspolitik, som jeg på mange måder synes var helt berettiget, men kunne vi så ikke få SF til at sige – jeg tror, det vil betyde noget for kampagnen – at SF selvfølgelig også vil arbejde for, at vi bliver i EF, og for et bedre EF?

Larsen-Ledet (RV):

Det er, ligesom hr. Ove Jensen har tændt katastrofealarmen for dansk landbrug og fået det til at blive et spørgsmål om restriktioner kontra frihed, og han mener, at det er de indgreb, der er foretaget over for dansk landbrug, der forårsager, at der er problemer i dansk landbrug.

Jeg skal være den første til at erkende, at der er problemer i dansk landbrug, og at de har været der i endnu større omfang for år tilbage, men jeg går ud fra, at hr. Ove Jensen er klar over, at dansk landbrug er et eksporterhverv, og at vi er afhængige af verden omkring os, af de eksportmuligheder, der er.

Jeg går også ud fra, at det er hr. Ove Jensen bekendt, at der er overskudsproduktion på næsten alle områder. Der er afsætningskrise også i andre landes landbrug, og det er da en besynderlig opfattelse, at den skulle kunne lade dansk landbrug, som eksporterer $\frac{2}{3}$ af sin produktion, uberørt.

Så vidt jeg husker, sagde hr. Ove Jensen ja til EF-pakken, og jeg går ud fra, at hr. Ove Jensen er positivt indstillet over for EF. Derfor må jeg nok sige, at jeg undrer mig over den omtale, som hr. Ove Jensen kom med af mælkekvoteringen, som jo netop er et resultat af nogle aftaler, der er truffet inden for EF, og hvorefter det er lagt ud til de enkelte lande at afgøre: hvad skal vi? Skal vi have meget lavere priser, eller skal vi prøve at gå ind i en eller anden form for styring af mælkeproduktionen? Det var altså det sidste, der skete. Der blev en styring og dermed en reduktion på 3 pct. aftalt i fællesskab med det resultat, at vi undgår det prisfald, som ellers ville have været resultatet.

Så siger hr. Ove Jensen også, at de unge ser skriften på væggen og vender ryggen til landbruget. Det er da klart, at der er unge, der bliver forskrækket, men ejendommene er i hvert fald dyre nok, og hvad er forklaringen på det? Er det de nuværende restriktioner, der sætter priserne op på landbrugsejendommene, hr. Ove Jensen? Eller hvad er det? Hvis der var fri adgang for hvem som helst til at købe landbrug, var der da en sandsynlighed for, at priserne blev endnu højere. Det er konsekvensen af at fjerne restriktionerne, sådan som hr. Ove Jensen lægger op til. Det betyder altså totalt fri bevægelse. Jorden kan søge hen til dem, der betaler mest. Der er ingen bopælskrav. Der er ingen krav overhovedet. Ophævelse af restriktioner betyder total frihed. Fri ret til at oprette industrilandbrug. Jeg blev ikke helt klar over, om hr. Ove Jensen understregede, at der kunne være miljømæssige konsekvenser, så det tør jeg ikke sige at hr. Ove Jensen har ladet hånt om, men der vil i hvert fald af en sådan udvikling også være nogle miljømæssige konsekvenser.

Der er masser af andre konsekvenser på lidt længere sigt af denne totale frihed, denne ophævelse af restriktionerne. Hvad med lokalsamfundene? Er det ligegyldigt for hr. Ove Jensen, hvordan lokalsamfundene udvikler sig? Er det ligegyldigt, om der bliver tale om en affolkning af vores lokalsamfund? Det betyder jo, at der bliver længere til skolerne, til forretningerne og til håndværkerne. Der bliver i det hele taget dårligere at være for mennesker med de udviklingstendenser, jeg skitserer her, og som helt klart i de udprægede landbrugsområder kan blive konsekvensen af hr. Ove Jensens tanker om frihed. Også kulturelt – jeg ved ikke, om det overhovedet tæller med – har det en værdi. Jeg vil i hvert fald gerne understrege, at det lægger jeg overordentlig stor vægt på.

Det, vi skal diskutere senere i dag, og som vi måske tager lidt for meget hul på her, er landbrugsloven og landbrugets finansiering, men vi vil i hvert fald fra radikal side gerne være med til en vis styring. Vi kan ikke acceptere den totale frihed, som hr. Ove Jensen lægger op til. Det er vigtigt for os, at der opretholdes et bredt bosætningsmønster i vore landområder.

Vi er da nok klar over, at vi ikke kan stoppe den teknologiske udvikling, og vi er

[Larsen-Ledet]

også klar over, at vi ikke kan have 200.000 fuldtidslandmænd beskæftiget i dansk landbrug, men det er bl.a. også derfor, vi gerne vil være med til at tilrettelægge en lovgivning sådan, at der også bliver muligheder for deltidslandbruget, hvor der kan være en kombination af landbrug og indtjening ved siden af – enten af den ene eller den anden af ægtefællerne.

Det er så vigtigt, at vi ligesom legaliserer den udvikling, for vi kan ikke gøre os til talsmænd ved festlige lejligheder for lokalsamfundene, uden at vi er nødt til også at tage en slags konsekvens af det ved politisk handling.

Vi skal arbejde med forskning, med forsøg og med uddannelse med det formål at gøre den enkelte landmand dygtigere og mere effektiv. Vi skal arbejde med det, som landbrugsministeren så tit taler om, nicheproduktioner, og jeg vil da gerne spørge, om ikke det er hr. Ove Jensen bekendt, at der godt kan være penge i nicheproduktioner. Jeg mener, der er masser af eksempler på, at der kan være penge i nicheproduktioner, og det er vigtigt, at vi er åbne over for sådanne nye muligheder. Der er måske nogle, der trækker på skulderen af nye muligheder, men jeg mener, det er vigtigt, at vi her fra folketingets side ikke låser os fast i gamle forestillinger om, hvordan landbruget skal se ud, men har et åbent sind over for nye muligheder, nye og hidtil ukendte produktioner, som måske senere virkelig kan vise sig at være noget, der er rigtig.

Det er også for det radikale venstre vigtigt, at vi har en alsidighed i brugsstørrelsen, at vi har store og små brug, at vi har selvejerbrug, og at vi virkelig bestræber os for også fremover at give de kapitalsvage mulighed for at få foden under eget bord i dansk landbrug.

Endelig vil vi også gerne overveje andre ejerformer, og her er andelslandbruget en åbenlys ejerform, som vi fra radikal side er parat til at være med til at forhandle om at legalisere.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Bedriftsstrukturen har gennem de sidste årtier undergået betydelige ændringer. Antallet af landbrugsbedrifter udgjorde i 1961 knap 200.000, i 1984 udgjorde de 95.000, og denne udvikling mod færre bedrifter fortsæt-

ter i form af en årlig reduktion på 3–4 pct. Samtidig er gennemsnitsstørrelsen af den enkelte landbrugsbedrift gået kraftigt i vejret. I 1984 er gennemsnitsstørrelsen nået op på omkring 30 ha eller rundt regnet en fordobling i forhold til 1960.

Sideløbende med denne udvikling foregår den animalske produktion inden for rammerne af stadig stigende besætningsstørrelser. Som et eksempel kan nævnes, at 75 pct. af svineproduktionen i dag foregår på 25 pct. af de bedrifter, der har svin. Ved udgangen af 1980erne må man derfor antage, at den samlede svineproduktion foregår på ca. 5.000 bedrifter.

Især denne svinekødsproduktion på færre bedrifter har bidraget til de senere års debat om landbruget som forureningskilde. I dag bruger man som bekendt betegnelsen svinefarm, og ved afgørelsen af, om en ejendom skal katalogiseres som en sådan eller ej, har det været lagt til grund, at en hektar maksimalt årligt kan bære en belastning på 30 t fast eller flydende gødning, svarende til gødning fra 50 producerede slagtesvin eller 5,5 årssøer pr. ha.

Af hensyn til sikringen af en vedvarende udnyttelse af landbrugsarealet er det i den enkelte landmands interesse og i samfundets interesse, at der tilstræbes den størst mulige balance mellem areal og besætning.

Den udvikling, jeg har skitseret, har haft en lang række meget negative konsekvenser: langt færre beskæftigede, stigende miljøforurening og produkter, som udsættes for kvalitetskritik, og for husdyrene har udviklingen betydet en aldeles uhuman tilværelse.

Indtil for meget nylig har landbrugets banerførere ignoreret enhver form for kritik. Man har opfattet alle kritikere som venstreorienterede eller kværunter, som ingen praktisk indsigt havde i landbruget, og som ærlig talt burde holde deres mund. Men nu synes det, som om der er nye toner undervejs, bl.a. i landbrugsministeriets strategioplæg om en miljøvenlig landbrugspolitik, hvilket viser, at et stærkt og vedvarende pres nytter, og at dette pres skal fortsætte.

Husmandsforeningerne har også lyttet, måske fordi de har været bange for at blive sat uden for indflydelse på udviklingen. De har derfor startet en strukturdebat for at fastholde antallet af landbrug og arbejdspladser, og en del af husmændene har erkendt, at

[Elisabeth Bruun Olesen]

man ikke får meget ud af at alliere sig med storbrugerne, men må alliere sig med politiske partier og bevægelser, som ideologisk set er på bølgelængde med dem, og som kan give dem magt, selv om prisen nok bliver en stærkere politisk styring og kontrol – med et par skår i begrebet selveje. Denne magt er nødvendig for at afværge en industrialisering og for at afværge aktieselskabsformen i dansk landbrug.

Man kan sige, at det danske land på få år er blevet forvandlet til en forurenede landbrugskulturørken. Danmarks vilde flora og fauna har lidt et alvorligt knæk som følge af overdreven og hensynsløs sprøjtning. Nitratindholdet i drikkevandet stiger, når overskud fra en umådeholden gødskning når grundvandszonen, og hegn, markveje, vådområder og enge ødelægges i takt med den intensive dyrkning af jorden. Derfor må der formuleres en ny landbrugspolitik, og det er der da som sagt åbenbart også vilje til nu, bl.a. som vi har set det i strukturoplægget fra landbrugsministeriet.

Diskussionen må også omfatte landbrugets fremtidige ejerforhold og lettelser for kollektive driftsformer som f.eks. andelsbrug. VS ønsker ikke, at den nuværende udvikling med meget store specialiserede bedrifter skal fortsætte; vi ønsker et varieret udbud af bedrifter, små som større. Men udviklingen skal som sagt vendes, for prognoser har sagt, at der i 1997 kun vil være 30.000 heltidsbedrifter i Danmark, hvis der ikke sættes ind nu.

Kravene må være, at forbruget af kunstgødning og sprøjtemidler nedsættes, f.eks. ved afgifter, at marginalområdernes inddragelse i landbrugsjorden stoppes, bl.a. ved at der ikke gives tilskud til dræning, at miljønicjerne forbedres ved tilskud til levende hegn, vådområder osv., og at kvaliteten af husdyrprodukter forbedres ved, at forebyggende medicintilsætning til foderet forbydes.

Men situationen med hensyn til, hvad vi vil og hvad vi ikke vil, er ikke så let at løse. På den ene side må man opfatte bondebrug som en utidssvarende driftsform, medens på den anden side det rendyrkede industrilandbrug er en trussel både mod naturgrundlaget og mod de sociale strukturer på landet. Hvis udviklingen fortsætter som nu, ender vi i en social og økologisk katastrofe, derfor må der planlægning til, og der er ingen vej tilba-

ge med hensyn til en form for statsregulering af landbruget. Derfor skal vi i planlægningen selvfølgelig tage hensyn til ressourcespørgsmålet, til naturgrundlaget og til de sociale forhold på landet. Det vil sige, at vi faktisk vil det modsatte af fremskridtspartiet: vi vil have mere regulering i landbruget.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg kunne først have lyst til at sige til den sidste ærede ordfører, at hvis vi undlader dræning, vil nedsivning af nitrat være større – men lad det være sagt som en bibemærkning.

Kristeligt folkeparti tillægger dansk landbrug særdeles stor betydning for hele vort samfund, såvel økonomisk som kulturelt. Landbruget og det øvrige samfund står i et gensidigt afhængighedsforhold, og formålet med en landbrugslovgivning må være at sikre, at landbruget drives til gavn for helheden og også til gavn for landbrugets udøvere, således at de får så gode vilkår som vel muligt set i forhold til deres indsats, og således at de kan have en indkomst, der svarer til den øvrige del af befolkningens.

Lovgivningen må fremme en bevidst udnyttelse og forvaltning af Danmarks jord med hensyntagen til både økonomi, miljø og de kommende generationer.

Kristeligt folkeparti erkender, at en løbende strukturtilpasning er nødvendig; der skal være plads til såvel små som store og mellemstore enheder. En meget drastisk nedgang i antallet af landbrugsbedrifter, som vi har set det i de senere år, er ikke ønskværdig, bl.a. fordi det er ødelæggende for befolkningsudviklingen i landdistrikterne.

Landbrugserhvervet spiller stadig en stor rolle for nationaløkonomien. Af den samlede vareeksport udgjorde landbrugets eksport op til en tredjedel forrige år. Et effektivt og vel-fungerende landbrug er derfor stadig af vital betydning for dansk økonomi.

Landbrugeren har sammen med landsbybefolkningen spillet en væsentlig rolle for hele den kulturelle udvikling i Danmark – det har jeg sagt før, men jeg er nødt til at gentage det – og vel stærkere her i Danmark end i noget andet land. De rige folkelige bevægelser i forrige århundrede fængede, slog rod og udviklede sig i landbefolkningen. Højskoler, efterskoler, husmandsskoler, land-

[Arne Bjerregaard]

brugsskoler og foreninger i hobetal udsprang af og fra landbefolkningen og skabte en bred folkelig udvikling, som nok førte os frem i forreste række af nationer og var en medvirkende årsag til, at dansk demokrati stod særdeles stærkt, da så mange andre demokratier blev blæst omkuld i 1930ernes krise.

Jeg har taget dette med, ikke blot af nostalgi, men også fordi jeg mener, det er væsentligt for samfundsforståelsen og nødvendigt, når vi politisk skal tage stilling til, hvad vi vil med dansk landbrug i fremtiden. De historiske betragtninger fortæller os nemlig, at vi ikke uden væsentlig negative samfundsmæssige konsekvenser kan reducere landbruget og landbefolkningen til en lille brik i samfundet eller reducere landbrugsjorden til herlighedsarealer for nostalgiske og nysgerrige øjne fra, ja, jeg må nok sige den teoretiske elites overklassens overdrev.

Det er sagt ofte i denne sal, bl.a. nu af hr. Ove Jensen og af landmænd og organisationer, at blot landbruget igen blev frit og uafhængigt af politikernes indblanding, ville det blive til gavn for både samfundet og erhvervet. Her må jeg gentage, at hvis jeg ellers kender min historie ret, har vi såmænd styret landbrugserhvervet gennem love og forordninger siden ophævelsen af stavnsbåndet i 1788. Selve ophævelsen af stavnsbåndet, loven om udflytningsret m.v. var jo et indgreb i landbrugets strukturudvikling.

Siden 1788 har vi direkte og indirekte styret landbrugsudviklingen, og netop derved skabte vi et landbrug, som frem til 1960 var absolut førende på en række væsentlige områder. At vi senere tabte terræn, skyldtes vel netop manglende politiske tiltag på området, og endelig er der vel næppe nogen, der i dag vil påstå, at landbrugspolitikken i EF har noget som helst at gøre med fri markedspolitik og liberalisme.

Det sidste må man selvfølgelig gøre sig klart, når man skal diskutere landbruget og landbrugets udvikling, og formålet med denne debat må vel være at finde frem til en politisk afklaring af, om vi skal gøre noget eller ikke gøre noget på det landbrugsmæssige område, altså om vi ønsker en styret udvikling eller vi ønsker kræfternes frie spil, som hr. Ove Jensen og andre gør sig til talsmænd for.

Ønsker vi den udvikling, som vi er inde i, og ønsker vi den forceret ud fra de frie kræf-

ters filosofi, vil det da selvfølgelig føre til, at vi kun vil have ganske få tusinde landbrug tilbage ved årtusindskiftet, hvilket igen vil føre til en betydelig affolkning ikke alene i selve landbruget, men også i landsbyerne.

Ønsker vi derimod forskellige brugsstørrelser bevaret med de muligheder, det giver for langt flere unge og ældre, for heltidslandmænd, deltidslandmænd, eventuelt hobbylandmænd samt for vores landbrug og for vores landsbyer, kræver det en restriktiv landbrugspolitik. Ønsker vi selvejet bevaret, eller ønsker vi, at kapital udefra skal erhverve landbruget, således at fremtidens landmænd bliver afdelingsledere eller bestyrere for kapitalkoncentrationers interesse?

Det er de politiske spørgsmål, det er spørgsmålene, som organisationerne har udtalt sig om, og som jeg har noteret mig at også politikere har udtalt sig om. Det er da klart, at det er svært at lovgive på dette område, når landmændene ikke er enige – de er faktisk delt i tre interessegrupper – og når de politiske partier har vanskeligt ved at blive enige, fordi man mere eller mindre føler sig tilknyttet disse interessegrupper.

Tolvmandsforeningen udtaler, at enhver landmand bør have lov til at indrette sig med den ejendomsstørrelse og driftsform, han ønsker, og hvis selskaber og institutioner fik lov til at investere i landbruget, ville det løse en række problemer for både den ældre og den yngre landmand. Det er klar tale, det er den fuldkomne liberalisme, som i effektivitetens navn i løbet af ganske få år vil nedlægge hovedparten af dansk landbrug – som jeg før sagde.

Landboforeningerne har været mere forsigtige, de ønsker en smidiggørelse af den lovgivning, vi hidtil har haft. Husmændene fører klar tale, de ønsker under alle omstændigheder familiebruget bevaret, og jeg skal ved denne lejlighed ikke lægge skjul på, at kristeligt folkeparti blandt disse grupper ligger nærmest husmændene, men vi erkender også, at den tekniske udvikling og kapitalomkostninger taler imod familiebrugene. Familiebruget har alle arbejdsmæssige og økonomiske odds imod sig, og kun en restriktiv landbrugspolitik sammen med en samfundsmæssig bevågenhed på forskellige områder vil kunne bevare familiebruget i fremtiden.

Jeg sagde, at spørgsmålet var, om vi politisk ville gøre noget eller ikke gøre noget, og

[Arne Bjerregaard]

lysende klart er det da, at hvis vi ikke gør noget, vil hr. Ove Jensen og Tolvmandsforeningens synspunkter sejre. Ønsker vi ikke dette, kræves der en aktiv indsats fra politisk hold her og nu og i fremtiden, en vis nytænkning og en væsentlig reduktion af politiske og ideologiske spærrebomme. På grundlag af landbrugsministerens forslag om fremtidens landbrugspolitik har regeringspartierne taget stilling til spørgsmålet; vi vil gribe aktivt ind, hvilket vi i kristeligt folkeparti hilser med stor tilfredshed.

Vi er i kristeligt folkeparti af den opfattede vedrørende den fremtidige landbrugsstruktur, at vi netop gennem restriktioner kan bevare små, middelstore og store landbrug, og at vi derved bedst vil kunne udnytte fremtidens muligheder, fordi vi derved bevarer og udvikler en fleksibilitet, som er en væsentlig forudsætning for udnyttelse af de nævnte muligheder. Tør vi, og kan vi blive enige om at tage de nødvendige fremtidige initiativer, som jeg har nævnt, tror jeg og vi i kristeligt folkeparti, at dansk landbrug trods mørke skyer i horisonten har en fremtid for sig, især må jeg sige, hvis vi kan neddæmpe den hetz, der drives mod landbrugserhvervet fra, ja, jeg må gentage det, salomiljøaktivister, som kun spiller på det følelsesmæssige register og lader hånt om virkelige videnskabelige undersøgelser som baggrund for forslag på de jordbrugsmæssige områder.

Vi, der har kendt landbruget og levet i det for 40-50 år siden, lader os på det animalske område lede af erindringen om, hvilke tanker en kø gjorde sig ifølge barndommens læsebog, og må undre os såre, men måske er det ud fra en psykologisk betragtning ganske symptomatisk som en kompensation for den reale menneskelighed i det nære samfund.

Selvfølgerlig skal vi også i landbrugspolitikken være skabende og udviklende på det miljømæssige område, men skal det være muligt, og skal det være muligt at have et landbrug i fremtiden, er jeg nødt til nu og i fremtiden at sige, at så må vi ikke fortsat lade os drive rundt i manégen af overklassens miljødisciple, havde jeg nær sagt, Rousseaudisciple, som på ganske uvidenskabeligt grundlag søger at nedvurdere landmændenes indsats.

Ove Jensen (FP):

Jeg skal her i anden omgang komme med nogle bemærkninger til det, ordførerne har sagt.

I anledning af hr. Bjørn Wesths lidt sarkastiske bemærkninger vil jeg bare gøre opmærksom på, at den forespørgsel, som vi her behandler, er stillet, før landbrugsministeren fremsatte sit lovforslag, og derfor finder jeg det helt naturligt, at den bliver behandlet først, hvad den altså også gør.

Hr. Rønholt var inde på, at regeringen med skattereformens virksomhedsskatteordning har lavet ens skatteregler for landbruget. Det er jo ikke rigtigt, hr. Rønholt, for hvis man skulle have gjort det, skulle man ganske enkelt have indføjet i lovgivningen, at landmænd var ligestillet med alle andre og kunne drive deres ejendom i selskabsform, hvis de ønskede det. Jeg vil da gerne medgive, at dette er et skridt på vejen, men det er altså ingen reel ligestilling.

Hr. Rønholt var også inde på, at landbruget skulle betragtes som alle andre erhverv. Det har jeg skrevet ned, så jeg tror, det er ordret. Det lyder meget godt, men hvorfor går det konservative folkeparti så med til at fortsætte med restriktioner og uens skatteregler? Jeg kunne næsten få det indtryk, at hr. Rønholt ikke er enig med landbrugsministeren i det, der er fremsat her. Jeg ved ikke, om det er tilfældet, eller om det var sådan, at hr. Rønholt kom til at fortale sig en gang imellem, for hvis vi kan komme dertil, at det konservative folkeparti virkelig vil skabe samme forhold for landbruget som for alle andre erhverv, er vi jo ikke stærkt uenige.

Hr. Povl Brøndsted sagde noget om, at der ikke kunne sættes arealstørrelse på det ideelle brug, og det er jeg da helt enig i, men det er bare igen en selvmodsigelse, for det er jo det, venstre gør. Venstre har stemt for i mange år, at der skal sættes arealstørrelse på, og det er også det, venstre nu vil gøre med det nye forslag, der foreligger til landbrugslov. Man vil simpelt hen have restriktioner og arealstørrelser på, man vil bestemme udviklingen.

Så var fru Inger Harms inde på, at de nye tanker, der nu var fremme om de forskellige tiltag inden for landbruget, var noget, som SF i mange år havde givet udtryk for. Jeg må sige, at jeg er helt enig i den betragtning. Det er nemlig rigtigt, at alt det, der nu bliver behandlet og sandsynligvis vedtaget om land-

[Ove Jensen]

brugslove, miljøbestemmelser og alt det andet, man taler om, er ren og skær SF-politik. Det er fuldstændig rigtigt, som fru Inger Harms siger, at alt det, der foreslås nu her, er, hvad SF vil, og det går socialdemokratiet – hvis nu vi tager partierne efter størrelse – det konservative folkeparti, venstre og alle de øvrige partier minus os med til. Jeg må sige, at fru Inger Harms har fuldstændig ret i det, hun siger, at det er ren og skær SF-politik, der bliver ført nu, og SF kan da i hvert fald ikke være utilfreds med den udvikling, der sker; de har kun grund til at være tilfredse, og det var fru Inger Harms da i øvrigt også.

Så mente hr. Larsen-Ledet, at jeg har tændt katastrofealarmen med de udtalelser, jeg kom med om de mange restriktioner, vi har. Jeg mener, at jeg har gjort opmærksom på de faktiske forhold, således som situationen er i dag ude i landbruget, og så kan man være enig eller uenig i, at det er en katastrofe, men det er faktisk lige før det er en katastrofe ude i det praktiske landbrug i dag. Man kan ikke skaffe medhjælp, man kan ikke passe sin besætning, man kan ikke få den jord, der er nødvendig, og man har ikke råd til at foretage de investeringer, der skal foretages inden for miljøområdet, så selve udtrykket »katastrofe« er ikke helt forkert.

Så spurgte hr. Larsen-Ledet også, om jeg var klar over, at landbruget er et eksporterhverv. Ja, det er jeg i allerhøjeste grad klar over, og det er også netop derfor, jeg mener, at vi skal skabe sådanne forhold, at denne eksport kan udvikle sig til gavn for hele det danske samfund og ikke bare til gavn for landmændene. Vi har jo netop lagt en masse forhindringer i vejen for, at eksporten kan udvikle sig på en naturlig måde.

Hr. Larsen-Ledet undrede sig noget over mine udtalelser om kvoterne for mælkeproduktionen. Jeg ved ikke, om jeg fik det sagt tydeligt nok, men det, jeg sagde, var, at udgangspunktet for at fastsætte disse mælkekvoter var forkert, fordi Danmark i de år, vi har været medlem af EF, har ført en så forkert økonomisk politik, at den danske mælkeproduktion nærmest var stagneret i de år, og derfor var den fordeling af kvoterne, der skete på daværende tidspunkt, måske forkert. De skulle have været fordelt efter udgangspunktet på et tidligere tidspunkt, eller også skulle Danmark have ført en sådan politik, at vi havde haft en større mælkeproduktion

på det tidspunkt, hvor kvoterne blev fordelt. Her har vi altså forsømt et område i Danmark. Vi har simpelt hen forhindret landmændene i at udvikle deres mælkeproduktion.

Så spørger hr. Larsen-Ledet, om jeg mener, det er restriktionerne, der sætter priserne op. Nej, det er det vel ikke, men jeg tror heller ikke, der er noget belæg for at sige, at de har sat priserne ned. Det er i hvert fald restriktionerne, der forhindrer den aktive landmand i at drive sin bedrift hensigtsmæssigt og bedst muligt.

Hr. Larsen-Ledet var også inde på, om jeg var opmærksom på de miljømæssige konsekvenser. Det er jeg da i allerhøjeste grad, men det er jo netop sådan, at den lovgivning, vi har nu, med dens restriktioner, forhindrer en aktiv landmand i at købe tillægsjord eller købe bedrift nr. 2. Og nu skal han tætttere på efter det nye forslag for at finde sådan en ejendom. Det skaber netop miljøproblemer for den landmand, der står med et eller andet antal dyr og har for lidt jord. Man gør det hele tiden mere besværligt for ham at købe den jord, som nu er nødvendig til det antal dyr, han har, og resultatet af det er, at han sætter sin dyrebestand ned. Hvad skal han ellers gøre? Han kan selvfølgelig, som der er nogle, der gør, forsøge at leje noget jord, men det er unaturligt.

Så talte hr. Larsen-Ledet meget om de små lokalsamfund, og hvad der ville ske, hvis vi ophævede disse restriktioner. Jeg tror, hr. Larsen-Ledet skulle prøve at tænke lidt tilbage. Hvordan var det, før vi i 1973 fik alle disse restriktioner? Var der da ringere lokalsamfund? Var der da større problemer i lokalsamfundene, end der er i dag? Nej, tværtimod. Da fungerede det hele mere naturligt, og det er bare endnu et bevis på, at når man griber forstyrrende ind i en udvikling, bliver den altid vendt til det dårligere.

Så spurgte hr. Larsen-Ledet også, om jeg var opmærksom på, at der kunne være penge i nicheproduktion. Ja, i allerhøjeste grad da, men disse producenter forhindres jo også i at udfolde sig frit, da de er ramt på samme måde som alle andre landbrugere med en stor animalsk produktion.

Hr. Arne Bjerregaard var inde på mange ting, der skulle give gode forhold for landbrugets udøvere. Det er jeg da enig i, men

[Ove Jensen]

jeg mener bare ikke, at man gør det ved at indføre flere restriktioner.

Hr. Arne Bjerregaard var også inde på, at vi siden 1788 har styret udviklingen, og det er da rigtigt. Det var sådan, at fra 1788 til 1973 var det en nogenlunde fornuftig styring af landbruget, der foregik, hvorimod det efter 1973 har været en ufornuftig styring. Mit formål med denne debat er altså, om vi kunne komme så vidt, at vi kunne få denne ufornuftige styring af landbruget ændret til en fornuftig styring.

Rønholt (KF):

Hr. Ove Jensen citerede mig for at have sagt, at jeg går med til strammere skattemæssige regler for landbruget.

Jeg tror ikke, at hr. Ove Jensen har hørt rigtigt. Jeg citerede en betænkning fra 1983, hvori der stod, at man havde behov for at give landbruget samme skattemæssige vilkår som andre fremstillingserhverv. Jeg prøvede at forklare, at i og med at skattereformen træder i kraft, får landmændene med virksomhedsordningen en mulighed for denne ligestilling, ikke helt og ikke helt parallelt, men tilskyndelsen til at etablere selskaber i landbruget bliver reduceret væsentligt. For det første fordi aktieselskabsbeskatningen er sat op til 50 pct. fuldstændig parallelt med virksomhedsordningen, så længe indtjeningen forbliver i selskabet eller i virksomheden. For det andet fordi landmændene har den mulighed, at de kan træde ud af ordningen i det øjeblik, der ikke er indtjening, så de ikke kommer til at betale skat af den løn, de får fra selskabet. Det skal de, hvis de har selskabet.

Mit parti har i mange sammenhænge og i flere perioder været en varm fortaler for at etablere selskabslignende forhold for landbruget. Vi mener ikke, at tilskyndelsen er til stede, så længe man har muligheden for at oprette de såkaldte produktionsselskaber.

Hvad det sidste angår, formueskatten, vedgår jeg, at det er et stadig stigende problem for mange landmænd med en formue, der ikke giver et tilstrækkeligt afkast. Det vil vi gerne medvirke til bliver ændret, når mulighederne foreligger.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Hr. Rønholt siger, at han gerne vil medvirke til, at vi får set på formueskattens uheldige konsekvenser. Hr. Rønholt er jo medlem af et regeringsparti, endda det største regeringsparti, og jeg kunne da godt tænke mig at spørge helt konkret: hvad vil hr. Rønholt og det konservative folkeparti gøre i denne sag? Har man et udspil? Har man tænkt sig at lave en ny skattereformaftale vedrørende formueskatten? Eller er det bare mundsvejr og vindfrikadeller, fordi det nu lige passer til debatten her? Ligger der noget konkret udspil fra regeringens side vedrørende formueskatten?

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Formueskatten er og vil stadig være et emne, som optager det konservative folkeparti. Vi har et firkløversamarbejde, og vi skal derudover altid have flere partier for at kunne danne et flertal, og som enhver ved, er en kæde ikke stærkere end det svageste led. Jeg bemærker, at det radikale venstres skattepolitiske ordfører et par gange har været inde på, om ikke formueskatten er en hindring for bl.a. landbrugets fortsatte trivsel. Vi arbejder stadig væk på det, og finder vi en løsning, så vil vi gerne medvirke.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Det glæder mig, at hr. Rønholt har bemærket disse muligheder. Under en debat – det var for øvrigt før jul – om en af skattereformens enkeltdele blev det af et flertal her i folketinget gjort klart, at man reelt var modstander af formueskatten. Derfor forbyrder det mig, at der ikke allerede er kommet et udspil fra regeringens side. Men om ikke andet kan denne debat måske medvirke til, at det sker hurtigt.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 122:

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme.

(Fremsat 23/1 86).